

Si el congrés de l'any 1999 del Partit Popular va ser el de la recerca del centre reformista, el que se celebrarà a Madrid al final de gener de l'any vinent centrarà els focus, més que no pas en la misteriosa successió de José María Aznar, en el concepte ideològic i polític del patriotisme constitucional.

Imatge del XIII congrés del PP. El proper congrés del PP, a la fi del proper mes de gener, servirà per a la presentació pública de la ponència sobre "El patriotisme constitucional". Serà el tret de sortida d'un procés per enfortir el corpus teòric del nacionalisme espanyol.

El nacionalisme espanyol prepara el futur

Els populars han centrat aquest curs polític a bastir un rearmament ideològic global que pivota entorn de la Constitució espanyola, a la qual Aliança Popular (predecessora del PP) es va oposar quan es va aprovar l'any 1978. La tàctica d'abraçar la Carta Magna va tenir un resultat que, pels interessos populars, es pot qualificar de nefast a les eleccions basques, en les quals el PP va enarbolar aquesta bandera juntament amb la de l'Estatut de Guernica –incomplet en qua-

ranta de les seves transferències pendents—. Tot i això, La Moncloa considera encara "adequada" la via d'apropiar-se de la Constitució, de la qual el PP descarta airadament qualsevol possibilitat de revisió o relectura, com a referent ideològic.

Sembla clar que la ponència en què treballen el ministre d'Exteriors, Josep Piqué, i la líder del PP guipuscoà, María San Gil, només serà el tret de sortida a una ofensiva en el terreny de les idees, que els populars consideren que, a Es-

panya, ha estat "vedat particular" de l'esquerra des de la mort de Franco. Així, no es pot deslligar la idea del patriotisme constitucional de la macrofundació que prepara el PP. Presidida per Aznar un cop plegui de la Moncloa, comptarà amb un no gens menyspreable pressupost de 4.000 milions i un total de seixanta empleats, amb l'objectiu, en paraules del mateix líder popular, de ser un "banc d'idees" del centre-dreta espanyol. Presentada la setmana passada a Madrid, neix de la fusió de les sis fundacions que fins ara han girat entorn dels populars: la d'Estudis Europeus; Cánovas del Castillo; Popular Iberoamericana; Insitut de Formació Política; Humanisme i Democràcia, i la Fundació per a l'Anàlisi i els Estudis Socials (FAES).

Fins ara la més activa havia estat aquesta última, la FAES –nom que conservarà la nova fundació–, que dirigeix la controvertida presidenta del Senat, Esperanza Aguirre, que va substituir a la presidència del patronat Aleix Vidal-Quadras. Prova de la dinàmica de rearmament ideològic emprès pel PP és que aquesta fundació no s'havia preocupat fins ara de repensar el nacionalisme espanyol. No va ser fins al número 63 de la seva col·lecció de publicacions que, sota la direcció del catedràtic Fernando García de Cortázar, va publicar *La nación española: historia y presente*, llibre en què una bona colla d'intel·lectuals propers a la dreta espanyola critiquen l'oblit en què, per "desídia" del PP i del PSOE, ha caigut el fet nacional espanyol.

"Taula rasa als antics regnes." En la introducció al llibre, García de Cortázar es lamenta que a principi del segle

XIX "no triomfessin del tot a Espanya les tesis jacobines desitjoses de fer taula rasa als antics regnes, de manera que les velles fronteres van continuar presents en la mentalitat popular fins a la febre autonomista del segle XX". Més endavant denuncia la "debilitat del sentiment patriòtic" en assumptes com ara "posar lletra a la marxa reial o himne nacional", un fet que, segons ell, contrasta "amb la pressa de les autonomies nascudes el 1978 a registrar els seus himnes, alguns dels quals evoquen amb les seves lletres situacions grotesques o poc edificants". Va, però, més enllà quan critica l'"esquizofrènia autonòmica", el "micropassat particularista" o les "pissarres plenes d'aldeanismos" a les escoles. Aquest ideòleg del PP reivindica la vigència d'Espanya davant "algun ignorant, tonto útil o malvat que pensa que Espanya és una paraula inventada per Lola Flores, Primo de Rivera o Esperanza Aguirre" i conclou sense embuts que "la nació espanyola refundada manifesta la seva superioritat moral sobre la concepció ètnica i tribal dels nacionalismes, els criteris nacionalitzadors sobre raça, idioma o àmbit geogràfic dels quals suposen una visió regressiva de l'individu i estan mancats de la grandesa ètica dels principis constitucionals".

Sobre aquesta "grandesa ètica dels principis constitucionals" descansa el patriotisme constitucional, que té definicions per a tots els gustos, com ara la de San Gil, enquadrada a l'ala més dura dels populars bascos, que el defineix com "sentir-se orgullós de ser espanyol". No és casual la decisió del PP d'encarregar a una basca, María San Gil, i a un català, Josep Piqué –paradigma del sector catalanista del PP català– la redacció de la ponència, concebuda com el tret de sortida al procés de rearmament ideològic. Des del PP s'argumenta que la terminologia usada està pensada per "contrarestar els nacionalismes dominants des de la transició, el basc i el català", i per això, doncs, la tria dels dos ponents.

En tot cas, fonts populars, que ratifiquen el lligam entre la ponència i la nova FAES –que defineixen com a "cuina ideològica del partit"–, afirmen que l'objectiu de la ponència és "parlar del que es vulgui, però sempre en el marc històric actual, el que sorgeix de la Constitució i no remuntant-se a fets extemporanis com les guerres carlines o la guerra de Successió i el 1714". En aquest sentit s'avança que la ponència reflexionarà entorn "del sentit de les nacionalitats tal com estan ara concebudes en el marc d'una Europa unida".

Nascut al Club Siglo XXI i de pares castellans

És evident que el concepte de patriotisme constitucional ha fet forat entre els dirigents dels dos principals partits polítics espanyols, que se'n disputen la paternitat. Si ningú no dubta que seran Aznar i el PP els que se l'apropriaran, els orígens del terme a l'estat espanyol se situen al Club Siglo XXI, de Madrid. Aquest fòrum, amb pretensions de club social anglès però de "classe" discutible, constitueix un aparador on, amb conferències amb aires pontificals, hi desfilen els principals polítics. Dos castellanolleonesos afirmen ser els pioners a dur a Espanya el concepte de moda a la política espanyola. El portaveu socialista al Senat, Juan José Laborda, afirma que va ser ell el que en una conferència als seus salons, l'any 1992, va llençar per primer cop la idea desenvolupada pel filòsof alemany Jürgen Habermas. Fa però dues setmanes un altre castellanolleonès, l'actual ministre de la Presidència, Juan José Lucas, afirmava en la seva segona aparició al Club Siglo XXI que va ser ell el que, en el seu primer pas per aquell fòrum l'any 1991 –i quan era president de la Junta de Castella i Lleó en substitució d'Aznar–, va parlar-ne. L'entorn popular recorda també les incursions d'Esperanza Aguirre i que el president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol, ja es va acostar a aquest terme quan parlava de pàtria i Constitució. Obvien, però, que quan el mandatari català es refereix a "pàtria" mira cap a Catalunya i no cap a Espanya. **F. C.**

**Es critica
'l'esquizofrènia
autonòmica',
les 'pissarres
plenes
d'aldeanismos'...**

El ministre d'Exteriors espanyol, Josop Piqué, i Maria San Gil, del PP del País Basc, són els encarregats de presentar la ponència d'"El patriotisme constitucional" al Congrés dels populars.

Els socialistes no reivindiquen el patriotisme constitucional com a tal, però sí que ho fan sota altres noms i sota una òptica menys agressiva. El consell territorial del PSOE, que aplega els presidents autonòmics i dirigents territorials del partit, va donar llum verd el dia 22 de novembre a un document sobre l'autogovern per donar resposta a l'ofensiva ideològica que prepara el Partit Popular. El redactor del text, el responsable de desenvolupament autonòmic de l'executiva, Juan Fernando López Aguilar, considera que s'hi plasma "la visió socialista del patriotisme constitucional, entenent i estimant la Constitució, cosa que no fa el Partit Popular".

El polític canari denuncia la paradoxa que es produeix quan els populars "sota el paraigua del patriotisme constitucional practiquen l'involucionisme en assumptes com la negativa a reformar el Senat". López Aguilar explica que els socialistes consideren que el patriotisme constitucional ha de consistir "a sentir-se còmode de ser espanyol i ser-ho en el grau que cadascú ho vulgui ser" des d'una visió de "llibertat individual radical". Tot i això els socialistes espanyols, que també van abraçar la Carta Magna a les eleccions basques, han acordat, després de fer passar Pasqual Maragall i el PSC per l'adreçador, que les reformes consti-

San Gil, enquadrada a l'ala més dura dels populars bascos, defineix el patriotisme constitucional com "sentir-se orgullós de ser espanyol"

tucionals s'han de limitar al Senat i al títol tercer de la Constitució tot i considerar que l'actual marc no ha de ser "estanc o tancat". Malgrat tot els barons són molt refractaris ja no a proposar sinó fins i tot a insinuar una reforma del títol vuitè.

Possible punt de trobada del PP i el PSOE. Davant l'actitud de populars i socialistes, el contrapunt, a Madrid, el pretenen posar els grups parlamentaris de CiU i el PNB, que a les Corts espanyoles intenten exercir de tallafoc al fervor constitucional que s'hi respira. El portaveu de CiU, Xavier Trias, afirma que "venint d'on ve, el patriotisme constitucional fa por, perquè és una d'aquelles coses en què el PP i el PSOE es posen d'acord fent passar tothom per l'adreçador, per molt que en altres temes es llancin els plats pel cap". El polític convergent considera que aquest tipus de patriotisme està plantejat en termes "exclouents" perquè no es basa "ni en la diversi-

tat ni en la plurinacionalitat de l'estat". Així, critica els intents d'uns i altres "per reivindicar alguns símbols i sentir-se dominants". Trias considera un "vernís" la presència de Piqué entre els redactors del text, ja que, segons assegura, aquest "ja està acostumat a afrontar situacions grotesques, com la de les matrícules".

La jurista Margarita Uria, diputada del PNB, creu que les intencions del Partit Popular responen a una "voluntat dogmàtica de fer política immediata" en clau d'"adhesió inviolable" i avisa que, en cas de seguir així, el PP i el PSOE es poden oblidar "de fer de la Constitució un punt de trobada". Uria veu l'elecció de Piqué i San Gil no gens gratuïta perquè encarnen territoris "on el nacionalisme és majoritari i governant" i aposta per una lectura "oberta, per no dir una reforma", que permeti els consensos que, ara per ara, no representa un PP "totalitari".